

24. VII 85 Võru

26. VIII 85 Peda.

6. I 86 Põlva

Näis:

Õige suhte olemine. ind. ja sots. rahel? individuaalne ja sotsiaalne
Isiklik - kui sotsiaalne väärtus ühtlase põhimõtte

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K 45471-2

27 lk

Johannes Käs, Eesti silmapaistvam pedagoog

(Konspekt) (mai 1985)

100 aastat Joh. Käsi sünnist.

Pedagoogide keskmise ja noorem põlvkond on temast vähe kuulnud, või üldsegi mitte.

Miks? Vanem põlvkond on ~~ole~~ olnud suurel määral Käsi õpilased. Ometi on tema elustiil saatnud ka järgnevat eluloost ja hariduse käigus õpetajate põlvkondi

J. Käs sündis 26. det. 1885 Võru lähedal Rosma küla kooliõpetaja pojana. Lõpetanud 1903. a. Võru kreiskooli valis ta endale pedagoogi kutse. Pedagoogitöö kõrval õppides soovitas J. Käs eksternina Peterburi Õpetajate Instituudi (1904) ja 1916. astus Peterburi Ülikooli füüsika matemaatika teaduskonda, mille lõpetas 1917. a. algul. Peale diplomitöö kaitsmist ovestas Ülikool talle 1918. a. I järgu diplomini (töö Võru järvedest). J. Käs on olnud õpetajaks Lätis Lemsalu (Limbāži) ja Valmari (Valmiera) linnakoolis, Riia ja Aleksandri-gümnaasiumis. SSOR ajal valiti ta Vologda Õpetajate Instituudi

Õppejõuks, hiljem direktoriks. Seal siirdus ta (2)³
1919. a. sügisel Pihkva Rahvahariduse Instituudi
lektori ja haridusosakonna instruktori kohale.
1920. oktoobris^{ta} tuli tagasi Eestisse; töötanud
mõned kuud Haridusministeeriumi riigikooli-
nõunikuna, siirdus 1921 VOS direktori kohale.
Siin algas käis energilist tegevust kooli uuendamise
alal. → Vastolli → Seimari sulgemine 1930. a.
Alates 1931 - Õpetajate Liidu teaduslik sekretär,
Teme etapp tema viljakas tegevuses.
teaduslik töö, eriti didaktika alal, ped.-met. väga-
annete org.-mine, Õpetajate täienduskursuste
organisatsioon ja põhiline lektor, kooli uuenduskõh-
mel ajal ilmus „Tegevus ja individuaalne tööviis“ (1935),
seega „Musi tead algõpetus“ I - II jagu, milles 13
metoodilist käsiraamatut õppeainete järgi +
tööjuhised, tööviisid ja saatkärne.
Publitsistika reaktiivse hariduspoliitika vastu.
Käis - 1940 - 1941. a. ; Saksa okupatsiooni ajal -
1945 - 1950 - met. osak. juhataja ja ajakirja
„Nõukogude Kool“ toimataja. 1945. juunis - täiendne
õpetaja.

J. Käsi pedagoogiliste vaadete kujunemine.

Tegurid: Isikl. kogem. Oma aja korr. eesrindlikumad ideed.

- Peterburi ülikooli bioloogilis-ökoloogilise suuna loodusteadlased (D. Kaigorodov, B. Raskov ^{Borodn}).

- Uute tööriistade otsimine Lääemaal, eriti Riias.

- Tutvumine Nõukogude kooli ülesehitusega (Blonski, Kuusikaja, reformpedagoogika ideed)

- Pohjalik tutvumine pedagoogika klassikaga ja kaasaja nimekate autoritega (Komensky, Pestalozzi, Rousseau, Herbart, Diesterweg, Ustinov ^{Ustin} + G. Kerschenshtainer, v. Lay, H. Gaudig, R. Seyfert, A. J. Lynch ja mitukümmend teist).

- Sõidud välismaale koolidega tutvuma -
1926. a. - Berliin, 1927 - Austrias, Schreftis -
1928. a. Zürichis (liitklassidega tutvumas)

1929. a. Londonis (A. J. Lynch' f. - Md. töö
tööühendite järgi).

Nõu ped. nõukogu koostööl tehti ülevaateid ped. met. tööst Eestis ja
Korduvalt Soomes, Lätis. ^{Välismaal (v. H, 25).}

J. Käsi ei kopleri kedagi; ta loob kriitiliselt läbi
ja loob teoriat, suhteliselt originaalse süstemi vastavalt
Eesti keeleoludele.

Temalt on ilmunud üle 450 töö ja artikkel,
 neist: „Iseteguvus ja md. tööriis = (1935) =
 „Teel töökooble“ I - VII - VDS aastaraamat
 „Kusi teid algõpetuse“ - 1934-1937 -
 13 raamatut + üle 80 nimetuse
 tööjuhendeid, tööriiskut, saataasnet.
 „Looduseõpetuse meetodiks“ - + raattu, riiskad.
 Selle ümberlootatud tärich käsikirsi (1947-49)
 (Tartu Krij. Muuseumis)
 „Õpetuse alused ja teid“ - (1942-44)
 Artiklid (käsikirsi Tartu Krij. muuseumis).
 „Karratus“, „Õpetaja teieks“,
 „Kõnkogude Koolis“ =

Ülevaade J. Käisi pedagoogilistest vaadetest.

Juba Lätmaal, eriti teada on tema
Lüna gümnaasiumi-perioodist tema otsingud
kooli töö uuendamises.

Algõpetuse = siit algavad otsimised, uuendusviisid.

Koduloo kui õppeaine eluõrguse eest -
see oli raamatuliku õppetöö vastu suuremat
elust ja ümbusest rääkimise vastu.

Koduloo vajalikkus ^{propäedantse} koduse õpetuse, maateaduse
ja ajaloo nurgakivina (Juba Võm täiendus-
kursustel 1916. a. suurel, kuid mitte ainult).

Kodulugu ei ole käes niivõrd uus õppeaine,
kui uus õppemeetod, mis arendab õpilaste
vaatlusvõimet ja vaatlusel rajanevat tegevust
tööd.

Kodulugu võeti 1919. a. algkooli õppeplaani.
Raskusi. Käsi lihtsustas koduloo olemuse
selgitamises ja meetodika vägala töötamises
tõsi siis suuremat ümardust ja abi õpetajatele.
Kodulugu sai põimaks, mille kaudu hakati
kooli uuendus-ideed kogu algkoolis levima.

16

Keskustuse põhimõte → üldõpetus -

Nad idelad tulid Läänest (peamiselt Austraaliast);
Ka revolutsiooni järgsel Venemaal (P. Blonski),
Eesti olid põlvkondades Rakvere seminar (Raam,
Parnik, Turp).

J. Käsi keskustuse põhimõte - algklasside
või õppeloo keskustada kõrgis ametes
(võimalikult) ühe peatema ümber. Arvestada ka
^{elabi määrasusi}
Ka vanemates klassides soovitas K. sugubüroo
"keskustada", see on arvestatust üldine õppe-
amete vahel. Siset ka ühes klassis õpetavate õpetajate vahel.
See on tänapäevane aktuaalne - amete vahelised seosed.

J. Käsi abitantsid - Esimesed raod - sellest
Sai 30.-40.-ndate aastate menukamaid õpikuid -
antlest ilmus 11 tükki, neist 5 Võrkogude võimu ajal
(põnt kohandatud). Selle juurde ka meetoodiline
juhend (1938. a. "Kodumõnduslase").

Abitantsusele järgnes lugemis- ja kirjutamis-
õpetus on Käsi põhjalikult psühholoogiliselt ja
meetoodiliselt põhjendatud ("ühisest algõpetus", II p.)
algõpetus ajas Käsi lausa uusi raadust.

8
Didaktika-põhimõtted - ^{sellist tugevust lähemalt.} peamine juhtidee

õpilaste aktiveerimine isetegevuse ja õppeteo
individualiseerimise kaudu

- Seda tugevust ^{ühelt poolt} = teiselt poolt =
- protest vana teadmisega vastu
 - Eesti koolide olukord tollal (liitklassid)
 - Lääne reformpedagoogika mõjud

Tööjuhendid - võimaldavad seestvalt töötada,
arestada indiid. võimeid (ülesannete rask.,
erinev tempo). Käsi puistatud.

Prägn aktuaalsed teema 10 nõuet tööjuhenditele
("Isitegevus ja indiid. töövõim", lk 111-120).

Seda - ka iseseisva mõtlemise arendamine

käsi põhimõte: Lapsi tuleb õpetada mitte niipalju
tõraste teadma kui neid õppima ja teadma
(Kõrs VÕS aramusel 13. IV 1921).

Eni rõhutab ta õpilaste suunaust loovale
tööle, sellis võimaluste andust: iseseisvalt alga-
latud, kavandatud, sõnastatud, tõpuleviidud töö
(vabakajand, vabajoonutus, kirjandus. katsetused)

Õpilase individuaalsuse, tema võime, huvide
arengust ja arendamist ei vastanda

Käsi ühiskonna-likme karjatuusele,
nn. sotsiaalsele karjatuusele.

Käsi: Mida tugevam on individuaalsus
üksikisikus, seda rikkam on ka ühiskond
(Lesteg. ja ind. teooria, lk. 8). Ta hõratab
varaküpse ja imelise dressuuri eest!

Samal ajal märgib ta keskmise tasemega
õpilasele kohandamise kahjulikkust.

↓ See on võimalikult individualiseerida
(tööjuhendites diff. ülesandeid raskuselt,
erinevat tempo).

Teatavasti oli individualiseeritud õppetöö
üks äärmuslike võime Läänes Dalton-plaan
(E. Parkhurst). Käsi hinnang sellele on kahele
~~modaalkas~~ ^{Kriitiline}, näitab selle olulist puudust ja karjatuuse
raskust, (s.h. õpetajate ettevalmistamist),
õpetaja rolli vähendamist õppetöös ja ebasobivust
sotsiaalse karjatuuse sihtkohalt.

Töökooli mõisteti mõistis käis avaramalt
kui Läänes tavaliselt mõisteti; nimelt elulähedast,
lapsupärasest, õpetust-tegevust, mis ise teinud
tööd peab kaotama ja arendama lapse
Individuealsed võimed, meeli, vaimu, käth, keelt,
varustades elus vajamine teadmisega,
arendades last tõrkumise (vt. Eesti Tead
algorpetus II, lk 3.) (V.H. 26).

Tähtsus kui sotsiaalne väärtus.

19
 J. Käs uuris põhjalult oma kaasja pedagoogika
 autoriteeti, lähtuski ^{teatud määral} neist, kuid teotas nende
 arukohti kriitiliselt läbi, hoidus äärmus-
 lisest liialdusest. Käs ei allu pedantsustele
 kui tollaegsele moerohule, vaid säilitab õpetaja
 juhtiva positsiooni! Ta koratab korduvalt
 õpetajat liialduste, ülepakkumiste eest, ka
^{tunnis meetoodiliste võttega liialduste eest.}
 Tema arukohtade olulisemaks kriteeriumiks
 oli koolide praktilised vajadused - Eesti koolis.

Individuaalse töö kõrval rõhustab Käs
Rühmatöö tähtsust klassis: väljaspool õppetööd on
 lastel alati vabalt kujunenud rühmi, need koostada ka
 õppetöös klassis. Rühmatöö võimaldab rühmaga tegevat tööd,
 samuti ühiskondlikku (sotsiaalset) kasvatus, hõlmelt
 koostöötaime ja vastastikkuse abistamise, teeniku-
 teenuse ja vastutusekande kasvataime kaudu.
 Rühmatöös saad teostada ka nende laste puudusi,
 kellel on raskesti klassi frontaalse töö (kartlikkus,
 alaväärsuse tunne); rühmas kohaneb laps kiiremini.

Rühmatööle eelneb üksiküht, esiti aga järgneb
 üksiküht klassiga. (Teles. ja md. töös, lk 88).

12
J. Käs rõhutab, et üldkehtvat õppeviise pole.
Esmärgile viivad paljud teed; õpetaja-isikul on
otsustav tähtsus iga õppemärgi (meetodi) rakendamisel.

Esineb ka programmõppe elemente - nt.

matemaatika ja keelte õpetamisel soovistab
K. pärast harjutuste sooritamist anda õpilasele
võti õigete lahendustega (lnt 26), lünkalisandist,
õppe skemaatilisi kokkuvõtteid kui õpi programmide
eelkäijaid.

J. Käiselt pärineb ka raudvara-idee =
tööjuhendes, tööstruktuuris ülesande lõpus "pean meeles".
Käs rõhutab piirajadega liialdamise eest, nende
kujutamise eest. Kõll ei saa olla tark ilma teaduslike
kuuldustega. Kuid need tuleb eraldada piiravaks amsandamiseks,
mõeldud raudvara, n.n. teaduslike ja -oskused,
nida elus raga kasutada.

Käs õpilaste ülekoormuse vastu, samuti
koduiste töödega.

J. Käs on formuleerinud 8 didaktika ~~II~~
printsiipi:

- arenemiskohasuse ehk lapsepärasuse nõue,
- isetegemise ehk aktiivsuse põhimõte,
- raatlikkuse ehk konkreetsuse nõue,
- elukätheduse ehk kodukoha põhimõte,
- terveikkuse ja keskustuse põhimõte,
- põhjalikkuse ehk tädnuste kthdelluse nõue

kahesandana: ühiskonna ehk sotsiaalsuse
põhimõte.

[Kahiosaline printsiipide määralus,
kusjuures teine osa konkretiseerib, aitab lakti-
mõtestada printsiibi olemust.]

See ühiskonna ehk sotsiaalsuse printsiip,
mis viimati mainitud, ei ole sugugi Käsöl
tehtnusest viimane. kõik ülmsed didaktika
printsiibid taotavad üht peamist eesmärki-
lõksuse kaotamise kaudu sotsiaalsele
kaotatusele. Individuaalne lõõ ühtlasele

14
119

J. Käisi süstemaatiliselt klassikolek-
tiivi, rühmade tööga, üksteise abistamise
ja rikastamisega. Käisi järgi peab klass
olema teoühiskond, kus üksteist abistatakse
ja stimuleeritakse. J. Käis on kirjutanud oma
teose "Isiksuse ja individuaalne tööviis" (1985)
essoonas: "Nimetus individuaalne tööviis ei ole
vist küllalt tabav, sest ta rõhutab vaid
üht, individuaalset külge uues õppeviisis,
jättes aga hoopis märkimata teise, sotsiaalse
külje, mille kujunemise eest individuaalne
tööviis tahab hoolitseda isegi rohkem kui
senised valitsevad õppeviisid. Nii võib
individuaalne tööviisi nimetus põhjustada
arusaamatusi, kui seda küllaldatakse ei tunta".
Niipea kui 1996. a. diskussiooni.
Ühekülgsest on Käisi käsitatud hiljemgi.
Kui Liimets - Sorokina juhib oma uurimuse
sellele tähelepanu.

41b

Isolaalse kasvatuse mõnest tulemusel
ja sellega seotuvad ka õpilasemavalitsuse
ideed, mida VÕS-s ja isegi harjutuskoolis
käisi kuraatorhuse all rakendati.

S. J. Käs esmas 1920. aastate algul silmapaistvate loodusteaduslike uurimustega, ta sai kooli looduse-õpetuse metoodika ja koolifenoologia rajajaks.

Suure Munamäe absoluutse ja suhtelise kõrguse määramine (nov. 1921) (310 m).

Uurimustes Haanja kõrgustiku ja Võre järvete kohta kasutab ühe esimesena eesti loodusteaduses

tammekoosluse („tammehiskond“) mõistet (1923),

toetudes tolleaegsete kirgide „värskemate“ geograafide töödele (Passarge, Penck). Võrumaa tammekatte uurimine.

K. esineb kui maastikuteadlane, hüdrobioloog, botaanik, mullateadlane, loodusekaitsja ökoloožilisel (orhideed, roheline kaitse, Tervaskõpe, Kiheljärve, Haanja kaitse) alasel,

Koolifenoologia rajaja - looduse sessoonse arengu uurimine, jälgimine, selle juurutamine koolides.

Tema looduse vaatluse näikuid on ilmunud paarkümmend trikki + vaatluskohad, saateained. „Kasulikud“ ja „Kahjulikud“ (halvad) loomad looduses!

Loodusõpetuse metoodika rajaja -

selle keskseks osaks ongi vaatlused elavas looduses, ekskursioonide metoodika.

Seos kodu-uurimisega, kultuurimälestiste uurimise ja kaitsuga. [Temaalt on pärit ka

„Loodusõpetuse metoodika“ vaimuplaadid Kõisikiri (Krij. muuseumis)

sellist & Elart loomalt

(14)

- = J. Käs ei seisnud üksi kooli ühendus-
 liikumises. Aktiivselt osalesid selles, koostasid
 õppekujandust, enese/pea. ajakujanduse =
- VOS lootanud õppejõud, nt. R. Reiman, A. Behring
 A. Budkorsky, A. Lehis-Lenberg; P. Hinnor-
 õpilasi - V. Hoim, V. Ordik, J. Lellmaa, A. Uches j.t.
 Tööd: F. Mäkelsoar, K. Praaki, Jari Kanjogi,
 A. Elango, Edith (En) ja Paul Hamburg (Ambar)
 B. Rea, ~~J. G.~~ G. Reial j.t.
- Käsi mõne Soomes, hõlpsate Läti (1924, 1925), ^{näitus} Londonis
- = J. Käs-võitleja kodanliku reaktsioonilise
 hariduspoliitika vastu - Käsi: publiitsiitika.
- 1920.-te aastate algul - võitlus ühtluskooli,
 makonta, sundusliku, ilmaliku kooli eest.
- Algkoolide õppekavade koostaja ^{1921.} (1928+).
- Konflikt K. Kannu ja Baueriga (Kannu kodis
 pois üks õpilane end, Baueri koolis uputas üs
 tütarlaps, õngateh huralud tadsoranema tütar
 end - Käsi ümbring - Annustoniit noomits, neile
 direktorile. Varsti sai Bauer haridusministriks.
- Sin peak - Käsi - punane professor.

Tema publistoristika muutub teravaks eriti (15)
1930. ndate aastate algusest, eriti aga seoses
N. Kannu koobireformiga - ühtluskooli lõhkumise.

1930. aastate kriisi olukord, koolide ja klassi-
komplektide koondamine, õpetajate massiline
vallandamine, palgade kärpimine - ^{eluharade sülgamine} - kahet-
olematu - 1933. a. aug. õpetajate üldkoosolek.

1931. Keskkoole õpetajate kongress - ja Käsi:
"Kas tagasi keskapa poole" -

1934. a. N. Kann haridusainetiks -

Tema koobireformi? - ühtluskooli lõhkumine,
mida "Käis" teravalt ümardab. Kann avaldab
"Päevalehes" artikli, milles räägib oma vana-
semaid süüdistusi f. Käsi ja seimnarde
punase meelsuse kohta. (Kann rebastati
ministri kohalt 1936. a. - mõned "korektiivid"
Tema koobireformi!). Käis esineb avalikult

üldse
ei huvita

Ka õpetajate päevadel ja kursustel terava kriitika ja
H. M. Koobireformi vastu. Saadetakse õpetajas-
konna suur enamus toetab teda. Saadetakse 62
prof. Jogi kaks märgu kirja riigivanemale (mais ja juunis 1934),
mis päivad fagapärata (kehvamate õpilaste kaitses, koobireformi
vanusemäära alandamine vastu).

1940. a. juunisündmuste ajal — f. Kais (Hb)
 tuleb uuesti pensioni-ajast tööle — HM —
 Nõukogude kooli üles ehitama.

- Ja koostab ülemineku õppe plaanid.
- Formetab ajakirja „Nõukogude Kool“
- tutvustab (ja muutb muudugi) Nõukogude kooli ehitust, marksisistlikku pedagoogikat.

Saksa fašistliku okupatsiooni ajal —
 vanglas, siis venna juures Põhja lähedal.
 Kirjutab: „Õpetuse alused ja teed“

Peale maa vabastamist — uuesti Haridu RK-ti,

~~õpet~~ metodika osas juhatajana —
 jälle õppeplaanid, -programmid, õpikud,
 kursused, artiklid.

1946. a. diskussioon „Vabitud lapsed“ ümber

ja sellele järgnenud aastad.

[Otsused „Vozda“ ja „Leningrad“ kohta]

Teda süüdistati individualismis, õpetaja osa alla-
 hindamises, distsipliini laostumises koolis, lapsede
 kasvatamises, mis kõik kuuluvad hukkamõistetud

pedoloogasse. See oli ülenõrkune ja
vulgaarne kriitika A. Pinti ja kaasa-
lööjate poolt. Kui lugeda üle A. Pinti „Kriitikat“
ja Käsri vastust sellele („Nõukogu Õpetaja“
1946, nr. 41, 1. nov.) ja Käsri avaldamata
jätetud kirjutis A. Pinti „Kriitika“ kohta
(Kirjandusmuuseumis, J. Käsri fondis), näeme,
kummid Käsri olid üle oma ründajatest.

(17)

J. Käisi ta nõukogude pedagoogikasse.

Seda on uurinud akadeemik Liimets.

Eesti kodanliku perreõiguse algsetest koostajatest, kes ühinesid nõukogude kooli rajamisega, oli

pe.) J. Käis kahtlemata kõige välgapäisem - oma funktsionaalse loomingu ja tunnususe tõttu.

Selle eeldusi: - Käis oli kodanl. koolipoliitika opositsionär.

- Võeti sam. sulgemine. - kannu "reformid" - järele vastuolus käsi koolikorralduse ideedega.

- Käis püüas laarata õppeprotsessi üla rõhkem kui tervikut, õpilase arengu - terviku teenistus, + sotsiaalne kasvatus. See lähendas teda nõukogude pedagoogikale.

- Ta oli nõukogude pedagoogika arenguga teatud määral kursis (Janssoni näitused j. t.).

Kuid 1940/41 oli ta teinud õppimise aeg. Ta alustas Marxi, Engeli, Lenini tööde uurimisest, erines sellele Eesti õpetajate kes + Owenist, V. Belinski ped. vaadetest.

- Õpilaste aktiivse osavõtu küsimuse ülesõstamine

1946. aastast peale - See oli lähedane käsi ideedele.

See väitlus rahsti 1960. aastatel uuesti aktuaalseks.

Käis jõudis kodanliku reaktsioonilise koolipoliitika kritiseerimiselt - demokraatlikult, või-väikekodanlikult postitsioonidelt marksistliku pedagoogika alusele tunnusfaktiks.

19

Suhtumine muineku kultuuripärandisse

A. Pmti, M. Laasoni jt. vulgaarsõbriloo loogiline
 rünnak Käsi tege kahju meie pedagoogilise
 mõtte arengule. Ped. ideede suhteline reserv,
 nagu üldse ideedel, on eriti!
 Muudugi ei ole kõik, mis Käsi nime all ja
 tema toimetusel kodanliku võimu perioodil
 ilmus, kohane praegusele nõukogude kooli-
 lmondagi oli tingitud tallealgselt paratamatust
 olukorrast; tema toimetatud ja koostatud
 väljaannetesse kirjutasid ju teised autorid
 (nt. J. Kallak - "rahvusühadest"). Teg, arusaamad on edasi
 läinud.
 Meie ei kavatse ikoniseerida Käsi - See ei tule
 tema pärandilegi kasuks. Ehi ja ped. uurimine
 läheb edasi, oma metoodilt, amerialla poolest,
 eesmärgiasetuselt. Kuid tänapäeva pedagoogide
 silmaringi huvides ja samuti ajaloolise
 õigluse huvides on vaja tunda ^{oma rahva} muineku
 kultuuripärandit, s.h. pedagoogilise mõtte
 pärandit.

J. Käisi pärandile, loominguile loetus sumeti
didaktika areng Nõukogude Eotis; ^{See} on
andnud mõndagi eripära nõukogude didaktika
ühtesse arengurooli (H. Liimets). Seda on niminud
Reet Liimets (Sorokina).

Õppeviisi individualiseerimise kohta kaitsiti
meil palju väitekirju 1960-ndatel aastatel
ja hiljemgi (Unt, Tiits, Ratasepp, Hiiu, Ots j.t.)
Kuid Käisile alati ei viidatud, kuigi mõji
ja tekstiblogi lähedus on ilmselge.

Põhjus: Käisi kohta tehtud otsused 1476,
Käisi polenud võimalik tsiteerida, seda polenud
avalikkusile kättesaadavalt, ^{Kuid alates 1960. st aastast peale ei} + ^{olnud} ^{taastatud} ^{eksplii-}
mendid, üldseks saanud "foed" jms.

Vabariigi didaktika eripära - töö individua-
aliseerimine, teisiti - ulatub kahtlemata
tagasi Käisini, on ulatunud teistestgi vaba-
riikidesse. See on kodan. perioodi ^{ped. mõtte} progressiivne
pärandus, mis viljastavalt on mõjutanud
sobival viisil pedagoogilist mõtet.

Põlvas J. K. Konverentsol + Loomingus?

Tema õksusest.

1) - Tsaar-Yenemaa ped. pärand - kui üks Käsi lähtekohast

2) - Nja nende kod. Eetis - ja Käsi ihumise -
[kui olukord nõuab - leedul sellane juht]

- Tema õksuse jooned: õhtu, loor raim, + viisadus
oma tööpolaaruste kaitsmisel + lohtu töökas.

K. püües on õksuslike faktor eriti suure tähendusega.
Mite ^{ühenda see} ^{kuupäev} amada võimalust töötada - see oli talle
raskeks korraks (kod. Eetis, rümpats. ajal).
[Ka pensionile - mure murdis tema 1950. a.).

- Vsa seõppija.

- Tä ei olnud, suur üksiklane, vaid sõdemete
hulkade aktiivse õpetajadega, usutavalt oma õpetajate
- interaktsioon - ka kolleegide tegevusega
Ta jõudis tegeva õpetajani oma met. materjalidega,
"jõuvalt ainsaga?"

Loi koolemuendurakma - koolemuendur. Koolekonna -
hõlpsis geola koos, suhtle, sellega - oma autoriteetiga,
ludistatusega

- Tema suurus hakkasid tunnetama lühem:

1) LÕS-s, 2) tegeval õpetajana töö aegade

Käsi suhtlemise suurus, tema avalamisdis ja nõndale
(vt. Nõuraaga; Kanrumaa - Käest.!!)

Joh. Käis „Esmesed raod”, 1939

Tõppeaasta (2. pool)

Joulust kevadeni

Lk 42-44: Kui lehvib Eesti lipp. (J. K.)
(Kallak)

1. Vabaduspäev - Eesti sünnipäev
(Laps küsib idalt, miks lippu ntal?
Eesti lippu kolmest värvist + lippu kujutis)

2. Elagu Eesti.

(Isa jutustab, et kui ta nii väike oli, siis
ei olnud meil vaba Eesti. Lapsi sunniti
võõrast kaitse õppima, ja see oli nii raske.
Võõrad võisid meid kodust väga apada.
Nemad olid sin peremehed... Nüüd õppime
ema ema keeles.

[Üldse on erifondi nimistikus ainult
„Esmesed raod” Käis loodest).
Kuni 1940. aastani.

Lähenevane õpetuse- kasvatusel põhiliselt
2 vaatenurgast:

1) Kasvatada kindla ühiskonna liiget,
kindlalt ettenähtud mudeli järgi, lähtuda sellest,
kannatada määrat unifikseeritud kodaniku,
mis süski ka ühel või teisel määral ja eesmärgil
"lubat" individuaalseid eeldusi arvestada.
See on reloomulik totalitaarsele režiimidele.

2) Lähtuda lastest, arvestada seda kui
isiksust, kujunevat isiksust, lähtuda lapse
arenguastmest, tema ümbrusest, tema
loomulikest eeldustest ja huvidest, anda
neile arengu võimalust, aidata last
kujuneda ^{loovaks, motiveeraks} isiksuseks. Selle kaudu jõuda
tugeva, vabalt elava, demokraatliku
ühiskonna liikmeni. See on Kärneri-
-niirka elu- ja kasvatus